

ROZHOVORY VYŠEHRAĐ

A close-up portrait of an elderly woman with short, curly white hair and blue eyes. She has a gentle smile and is looking slightly upwards and to the left. The background is dark, and the image is framed by a thick pink border that has a speech bubble-like shape on the right side.

**VĚRA
ROUBALOVÁ**
JAK TO JENOM ŘÍCT

...

**Barbora
Postránecká**

Jak to jenom říct

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Věra Roubalová, Barbora Postránecká
Jak to jenom říct – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

NAJDEME ODVAHU PROMLUVIT?

| Rozhovor
se světem

**VĚRA
ROUBALOVÁ
KOSTLÁNOVÁ**
JAK TO JENOM ŘÍCT

... **Barbora Postránecká**

**VĚRA
ROUBALOVÁ
KOSTLÁNOVÁ**
JAK TO JENOM ŘÍCT

... **Barbora Postránecká**

VYŠEHRAĐ

© Věra Roubalová Kostlánová, Barbora Postránecká, 2026
Photos © Jana Plavec, 2026

ISBN 978-80-267-3487-1

ÚVOD

S Věrou jsme se poznaly v březnu 2022. Nebylo to nic veselého. Pár týdnů předtím Rusové vpadli na Ukrajinu s plánem získat nad ní plnou kontrolu, dobýt ji. Do Česka začali přicházet ukrajinští uprchlíci, v drtivé většině ženy, často s dětmi. Reakce Čechů byla neskutečná: začali jsme uprchlíky ve velkém ubytovávat, a to i v našich vlastních domovech.

Sháněla jsem tehdy někoho, kdo by mi řekl, jak takové soužití může vypadat, jaká úskalí může přinášet a jak se vlastně v této dosud neznámé situaci chovat. Někdo mi doporučil Věru Roubalovou Kostlánovou, terapeutku, která s běženci intenzivně pracuje už od 90. let.

Zběžně jsem si přečetla Věřin životopis. Byl fascinující, a to nejen pro tenhle konkrétní článek. Věřin život se více či méně protíná téměř se všemi zásadními událostmi 20. století: s druhou světovou válkou, holocaustem, zinscenovanými procesy v 50. letech, normalizací, Chartou 77, Sametovou revolucí či s uprchlickými vlnami v 90. letech...

Hned, jak jsme dodělaly rozhovor, jsem se tedy Věry zeptala: „Už s někým pracujete na knižním rozhovoru o vás samé, o vašem životě?“

„Ne,“ odvětila Věra.

„A co kdybychom ho udělaly spolu?“

Věra na tenhle návrh několikrát kývla a několikrát ho odsunula, popřípadě úplně zamítla. Častým argumentem bylo, že má moc práce (což je pravda). Jednu dobu mi dokonce navrhovala jména jiných žen, s nimiž bych podle ní měla napsat knihu.

Vznikaly také různé variace. Věra například přišla s nápadem, že bychom knihu měly psát spolu s jejími bratry – s argumentem, že ona sama má příliš špatnou paměť. O něco později ji zas napadlo, že místo bratrů by v knize měly být její děti. Všechny čtyři. Nakonec jsme se ale vrátily k původní myšlence: knižní rozhovor, kde se já ptám a Věra odpovídá.

Drobné komplikace ale neustaly ani pak. Hned na první schůzce mi Věra řekla, že do toho se mnou půjde, ale nemám jí pokládat blbé otázky (jen aby mi po nějaké době oznámila, že se málo ptám a moc ji nechávám mluvit). Na druhé setkání jsem za ní jela do Františkových Lázní, kde Věra ke konci roku 2023 pár týdnů pobývala. Řešily jsme, čím začneme – myslela jsem si, že původní rodinou, Věřinými židovskými kořeny, prarodiči, z nichž jeden byl velmi významným představitelem pražské židovské komunity první poloviny 20. století. Zároveň jsem se tehdy Věry zeptala, jestli má z něčeho obavy, a ona na to, že právě z otázek na rodinu, na prarodiče, na židovský původ. Což nebylo bez důvodu: V její rodině, stejně jako v mnoha jiných židovských rodinách, se o všech těch válečných hrůzách mlčelo. A tak Věra dlouho tuhle stránku své identity vůbec neznala, dokonce ani nevěděla, že je sama Židovka. A pak, když se to dozvěděla, trvalo ještě mnoho let, než se o rodinný příběh začala zajímat. A dodnes má tudíž pocit, že toho neví dost.

Papír s otázkami na rodinu jsem proto na čas úplně odložila.

Začaly jsme uprchlíky, jak si Věra přála.

Kniha vznikala dva roky. Věra v ní vypráví, jak žila, jakých principů se s prvním manželem Pavlem drželi, proč bylo jejich manželství tak pevné. Vzpomíná, jak se žilo chartistům mimo Prahu a jak prožívali události roku 1989. Kriticky nahlíží na víru svých rodičů, předválečných komunistů, ale jedním dechem dodává, že je měla moc ráda a dodnes ji dojímá, jak vzácné manželství měli. Přečetla všechny dopisy, které si rodiče psali, když byl táta zavřený, aby mi odvyprávěla, jak vnímali fakt, že je ideologie, pro kterou žili a jejímž myšlenkám plně věřili, na roky oddělila. Mluví o tom, jak se stala terapeutkou, a taky o své cestě k židovství. A nakonec jsme se dostaly i k jejím prarodičům.

V jejím vyprávění se daly zachytit i drobné, ale výmluvné detaily. Například když začnou skřípat vztahy, Věra jim začne dávat řád. Když se vdala a její otec si s jejím mužem nerozuměl, začala tatku zvat každou neděli na oběd. Další její „vychytávka“ se týká lidí kolem ní: má spoustu známých z dob Charty, ale spřátelila se postupem let i s mnoha uprchlicemi, které dodnes vídá, staly se z nich přítelkyně. Když někomu volá, aby ho pozdravila a zeptala se, jak se má, do diáře si pak zapíše přesný den, kdy mu zavolá zase, aby s nikým, na kom jí záleží, neztratila kontakt.

I dneska je stále těžké Věru dohnat. Pořád pracuje jako terapeutka a supervizorka pro jiné terapeuty, hlavně z Ukrajiny. Je ve správné radě organizace Člověk v tísni. Jezdí na besedy do škol. Je členkou Milionu chviliek pro demokracii, což nebere jen jako prázdnou frázi, ale aktivně se účastní jejich akcí. Záleží jí na demokracii a svobodě. Do toho jezdí na hory, které má od mládí ráda, a taky do zahraničí, třeba za příbuznými do Švédska. Nedávno se byla podívat v Londýně na dům, kde za války žili její rodiče... Dost vytižená je taky proto, že má dvanáct vnoučat a jednu pravnučku. A se svým současným mužem Františkem založila kapelu, v níž zpívá.

Po nějaké době jsem z jejích četných příběhů pochopila, že Věra je svéhlavá a přímočará. Svěhlavost se u ní projevila třeba ve chvíli, kdy se podruhé vdala. Chtěla se jmenovat Roubalová Kostlánová. Český zákon ale mluví jasně: na prvním místě musí být aktuální příjmení. A tak v občance sice má Kostlánová Roubalová, všude se ale představuje v pořadí, které jí přijde lepší: jména za sebe dává tak, jak šly v jejím životě.

Že s lidmi ráda mluví na rovinu, jsem zase pochopila tehdy, když mi vyprávěla, jak se před mnoha lety dozvěděla, že v obci, kde žila, chce komunista, který na ni a jejího muže donášel, kandidovat na starostu. Tak se za ním vydala. U něho na dvoře mu pak řekla, že pokud to udělá, všude bude říkat, co před revolucí dělal. Nekandidoval.

Ostatně, to její „na rovinu“ jsem poznala i osobně. Bylo to loni v létě, seděli jsme s Věrou a jejím mužem Františkem na zahradě jejich chaty u Sázavy. Tehdy mi Věra bez okolků řekla, že mě dřív

nesnášela – prý kvůli všem těm otázkám, vracení se do minulosti, své špatné paměti. Štvalo ji, že je kniha o ní. Pak ale dodala, že dnes už je to naštěstí úplně jinak, ohledně mě. S knihou, kde je ona tou hlavní vypravěčkou, se prý ale stále úplně nesmířila. Už na začátku mi ovšem řekla, že když na moji nabídku kývne, neuhne a kniha bude. A tak je.

Praha, duben 2026

Barbora Postránecká

PROLOG

NÁVRAT

Věra se narodila v roce 1947 v Praze, vyrostla tu, vdala se. Pak ale bydlela mnoho let s manželem Pavlem Roubalem a čtyřmi dětmi v Ústeckém kraji, později na Vysočině. Stěhování s dětmi zpátky do Prahy v roce 1990 se odehrálo za smutných okolností. Život se jí tehdy změnil v mnoha ohledech. Žila v nové době, nových poměrech, zároveň prožívala smutek. Novou životní náplní se pro ni stala práce s uprchlíky.

<

Sedím a v předklonu poslouchám vyprávění, asi Afghánky.

Proč jste se záhy po revoluci rozhodla vrátit do Prahy?

Pavel zemřel v říjnu 1990. Na jeho pohřeb přišlo mnoho lidí včetně Jirky Müllera, důležité osoby v našem životě. Nabídl mi, že bych mohla zkusit práci na Úřadu pro ochranu ústavy a demokracie federálního ministerstva vnitra, což byl předchůdce dnešní BIS, Bezpečnostní informační služby. On tam v té době dělal ředitele.

Jiří Müller byl váš spolužák z ČVUT, kde jste studovala vy i Pavel. Pojil vás mimo jiné podpis pod Chartou 77. Co jste mu řekla, když vám nabídl práci? Chtělo se vám zpátky?

Nabídky vrátit se do Prahy jsme dostávali už dřív, ještě když Pavel žil. Jedna z nich se týkala možnosti, jestli by Pavel nechtěl do Federálního shromáždění, kam byli někteří po revoluci kooptováni, třeba Dana Němcová*. Jenže Pavel už byl tehdy nemocný, a tak to zkusili nabídnout mně. Řekla jsem, že to nepřichází v úvahu. Chtěla jsem být s ním a dětmi na Vysočině.

* Po listopadu 1989 se hledal způsob, jak demokratizovat parlament ještě před prvními svobodnými volbami v červnu 1990. Proto došlo ke kooptacím nových poslanců z řad Občanského fóra a dalších osobností veřejného života, aby nahradili část komunistických poslanců. Jednou z nich byla **Dana Němcová** – psycholožka, signatářka Charty 77 a spoluzakladatelka Občanského fóra, která se dlouhodobě angažovala v obraně lidských práv.

Kde jste tehdy žili?

V Častrově, vesnici kousek od Pelhřimova. Možná bych tam bývala po revoluci i zůstala, byla jsem zvolená do zastupitelstva, měla práci. Honzovi, mému nejstaršímu synovi, bylo osmnáct, dostal se na medicínu a mně došlo, že mi děti budou postupně odcházet na vysoké školy, zakládat rodiny – a já zůstanu na Vysočině sama. Někteří lidé tam s námi sympatizovali, jiní se nás báli, a byli i tací, kterým se vůbec nelíbilo, co děláme. A některým se nelíbila ani samotná revoluce. Honza mi tehdy řekl, že by to časem mohlo být v Častrově nepříjemné, pokud lidé nebudou mít z politických změn radost nebo prospěch. A mohlo by se stát, že mi to začnou dávat za vinu.

Takže jste se s dětmi přestěhovali a vy nastoupila na Úřad pro ochranu ústavy a demokracie.

Ano. A bylo to hrozné!

Proč?

Všechno bylo tajné. Tak tajné, že vždycky, když šel člověk na záchod, musel si zamknout kancelář. Do telefonu se smělo mluvit jen úředně. Prostě předchůdce BIS. Dělal jsem tam na personálním a po třičtvrtě roce prchla pryč. Jsem zvyklá říkat otevřeně, co si myslím – a tady to celé stálo na tom, že se mlčí, nic se nesmí říct.

Jak tuto zkušenost – práci úřednice na ministerstvu – s odstupem let vnímáte?

Dnes vidím, že jsme neměli úplně ostré lokty. StB se sice zrušila, ale někteří její příslušníci přešli právě na ministerstvo vnitra. Hodně se tehdy řešilo, co s nimi bude, jestli je jejich propouštění správné. Někteří polistopadoví politici a úředníci se za ně přimlouvali. Přitom třeba o budoucnost dělníků z továren, kteří byli taky propouštěni, se nezajímal nikdo. Bývalí estébáci a komunisté si samozřejmě chtěli udržet místa, spoléhali i na to, že jsou potřební – dobře se orientovali v systému, měli svoje kontakty a dávali nám jasně najevo, že bez nich si neporadíme.

Asi v tom sehrálo roli i naše sebevědomí, které jsme neměli velké. Nechat je tam byla každopádně chyba. Možná bychom chvíli tápali, ale nakonec bychom si poradili i bez nich. Kdo byl za minulého režimu na vntru, byl prostě vnitrák.

Takže jste se rozhodla této práce nechat. Kam jste šla?

Dostala jsem novou pracovní nabídku od souseda v domě, kde jsme žili. Když jsem se stěhovali do Prahy, měli jsme dostat byt od ministerstva vnitra, ale pro nás pět byl hodně malý. Tak jsem zašla za Petruškou Šustrovou*, která byla tehdy náměstkyní ministra vnitra Honzy Rumla. Obvykle jsem nevyužívala své kontakty, ale tenkrát jsem to udělala. Petruška seděla za velkým stolem, prostě z ní byla najednou náměstkyně. Poprosila jsem ji, zda by pro nás nenašla větší byt. A tak jsme s dětmi začali žít v Praze na Zbraslavi v paneláku, ve čtyři plus jedna. Pod námi tehdy bydlel Pavel Hlaváč, evangelický farář, který se stal po revoluci ředitelem odboru pro uprchlíky, taky na ministerstvu vnitra. Jednoho dne u nás zazvonil, představil se a řekl, že je signatář Charty 77, že se sice neznáme, ale že by byl rád, kdybych k nim šla pracovat.

A vy jste na to kývla.

A začala se věnovat sociální práci, aniž bych měla odpovídající vzdělání. Byla jsem strojní inženýrka, což jsem teda taky nikdy nedělala. Ale to bylo běžné, hodně z nás chartistů začínalo po revoluci od nuly. Pak přišel rok 1992 a začala válka v Bosně a Hercegovině. Bude to znít blbě, ale v něčem to byla úžasná doba, najednou se objevilo tolik lidí ochotných pomáhat.

* **Petruška Šustrová** (1947–2023) byla novinářka, překladatelka a disidentka. V prosinci 1969 zatčena a následně odsouzena ke dvěma letům odnětí svobody za opoziční aktivity v levicovém Hnutí revoluční mládeže. V roce 1985 se stala jednou ze tří mluvčích Charty 77. Po roce 1989 krátce působila na ministerstvu vnitra, poté se začala věnovat novinařině.

Válka v bývalé Jugoslávii si vyžádala přes sto tisíc obětí, uprchlíci mířící do Československa a od roku 1993 už do samostatné České republiky byli první porevoluční migrační vlnou, která k nám přišla. Hned v roce 1992 naše vláda zřídila pro občany bývalé Jugoslávie, zejména z Bosny a Hercegoviny, program dočasného útočiště...

A záhy nato tu začaly vznikat uprchlické tábory v Červeném Újezdě, Bělé pod Bezdězem, ve Stráži pod Ralskem... Pavel Hlaváč tehdy mimo jiné dojednal, aby sem mohly přijet ženy ze Sarajeva s dětmi. Pro mě to byla kombinace příšerného vnitřáckého systému, kdy muselo být všechno ve správných obálkách a na správném místě, ale k tomu mi přibyla nová práce, která mi dávala smysl: humanitární pomoc. A ta mě úplně pohltila.

Proč myslíte, že vás zrovna osud uprchlíků tolik zasáhl?

Myslím, že to mělo několik důvodů. Jeden z nich určitě byl, že jsem hodně pracovala, abych nemusela myslet na Pavla. Měli jsme se hodně rádi, být bez něho bylo těžké. A tak jsem pracovala jako šílená.

